

עין משפט ונר מצוה

קיא א מיי שס טושׂע שס:
קיב ב מיי פ״ח מהל' שאר אצות הטומאה' הלכה ג:
ג נמיי פ״ח מהל' קרנן פסקה ה' טו]:
קיד ה מיי פ״ח מהל' שאר אצות הטומאות הלכה ג:

רבינו חננאל

הדיק דמי נתנמנמו, אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר, כגון דקרי ליה ועני ולא דיע לאהדורי סברא וכי מדבריו ליה מוכרי. אביי הוה יתיב קמיה דרבא חזייה דהוה קא מנמנם אמר ליה מינם קא נים מר, אמר ליה מתנמנמי קא מנמנם, ונתנמנמו יאכלו נתן. הפסח אחר חצות מטמא את הידים, אלמא מחצות הוה ליה נותי, מאן תנא, אמר רב יוסף ר' אלעזר בן עזריה הוה דתינא ואכלו את הבשר בלילה הוה, כתיב הבט בלילה הוה ובתיב התם ועברתי בארץ מצרים בלילה הוה, מה אכל עד חצות, שנאמר כחצות הלילה. אף כאן נמי עד חצות, אמר רבא לא אכל מצה בזמן הוה אלא לאחר חצות לר' אלעזר בן עזריה לא יצא ידי אכילת מצה, פשיטא כיון דאתקיש לפסח, שנאמר על מצות ומורורים יאכלוהו. כפסח דמי. מהו דתימא אפקא קרא מהקישא דפסח, שנאמר כערב תאכליו מצות. קמ"ל דכי אהדרדיה קרא למלחיה קמייתא. כלומר, לדוכותיה אהוריה עד חצות כפסח. ואע"ג דר' עקיבא פליג עליה, כותיה קיימא לן, דסתם מתני' כותיה. הפיגול והגותר מטמאין את הידים, רב הונא ורב חסדא, חדא אמר שמום חשדי כהונה, שלא יגע בו הכהן לטלטלו ויחשדו אותו הכהנים כי לאכלו מטלטלו, לפיכך גזרו בו טומאה שלא יגע בו כלל. וחד אמר משום עצלי כהונה כלומר גזרו עליו טומאה מפני שנחעצלו הכהנים באכילתו ובה לידי נותר. הא דתנן מטמאין את הידים רב הונא ורב חסדא (חד מתני טומאה וחד מתני אנותר)

קב:

מַלְא תותירו עד בקר נפקא. אע"ג דדרשין מיניה (לעיל דף פג:) ליתן לו צקר שני לשריפתו דנפקא לן מהתם דלין שורפין קדשים צי"ט אית מאן דמפיק ליה צפ"צ דשבת (דף כד:) ובמכילתין ט'מודכתא אחרינא: **אִמָּר** רבא אבא מצה בזמן הזה בו'. יש מפרשים דכן הלכה דהא סתם מתני' כוותיה ואין זה ראיה דהא פרק צ' דמגילה (דף כ:) אשכחן סתמא אחרינא דלא כוותיה דתנן זה הכלל כל דבר שמתו צלילה כשר כל הלילה לאתווי אכילת פסחים וללא כר"א בן עזריה ט'דלמר אכילת פסחים עד חלות היינו ודאי מדאוריית' ובתר הכי פסול למיכל אצל הא דלמרינן הקטר חלצים ואימורים עד חלות כדלמרינן גריש צרכות (דף ג.) לא הוי אלא מדרצנן אפילו לרצב"ע משום הכי אס עיבז להקטיר עד חלות לא נפסל ציך דהא מן התורה היו כשירים עד הצקר ומכמים לא עשו סייג לדבר להביאם לצית הפסול קודם הזמן וצפ" המוצח מקדש (ו)צחים פו: נמי מוכח הא דחלות עושה (פיגול) [עיכול] מדרצנן וההוא דצפרק איזוהי מקומן (שס טו:) דקאמ' דמתני' דהפסח אינו נאכל אלא עד חלות ר"א בן עזריה היא ופריך ממאי דאורייתא הל' למימני אלא דהא לעיל גבי תורה דאפילו אירע דעצר על דברי חכמים ולא אכל קודם חלות לא נפסל ואוכלו לאחר חלות כדמשמע פ"ק דצרכות (דף ט.) גבי ק"ש צההוא מעשה דבאו בניו של ר"ג מצית המשתה ומ"מ איכא סייג דעצר על דברי חכמים אס לא אכל קודם חלות וק"ה התם א"כ מאי אלא ותו כי הני מנא הני דאורייתא כלומר מה הנהו דאינו נאכל אלא למנויו וזלי היינו דאוריית' אף הני נמי דעד חלות דאורייתא ורבי אלעזר בן עזריה היא: [נשי' תוס' וצחים טו: ד"ה ואצ"א תוס' מגילה כא. ד"ה לאתוין:] כשתמצא

קבשמע לן דכי אהדריה קרא **מטבא** את הידים וכו': ט'רב כהונה וחד אמר משום עצלי כהונה חד אמר כוית וחד אמר ה'כביצה חד

יאלכ ממנו לאחר שעלה עמוד השחר ויתחייב כרת ומוטב שיבואו קדשים לצית הפסול למעט זמן אכילתו שלא לאכול אחר חלות משאיכל עד צקר ויבא לידי כרת: **שעם חפזון**. שנחפזו ללאת והיינו עמוד השחר כדכתיב (שמות יב) לא תאלו איש מפעת ציתו עד צקר. ור"א בן עזריה סבר חפזון דמנרים בשעת מכת צבורות שעל ידיה נחפזו למהר לשלחם מן הארץ. הכי מפ' בצרכות (דף ט.) : **יכול יהא נאכל**. כשאר קדשים ציוס שחיטתו כדרך תודה שאף היא זמן אכילתה יוס אחד ואוכל כל יוס שחיטתה והלילה עד הבוקר מן התורה דכתיב (ויקרא ו) ציוס קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד צקר: **שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד**. שצינמים דכתיב (שס טו) ציוס וצחכם יאכל וממחרת אף פסח נמי הואיל ואינו נאכל אלא צלילה נוקים שני לילות במקום שני ימים של שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויוס אחד לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צליל השני קמ"ל כן פירש רבינו במסכת צרכות (ט.). ולי נראה שאף ציוס שצינמים יאכל דהא צלילה הוה לא בא למעט אלא יוס שחיטתו שלפני לילה הראשון של פסח אצל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל: **מהו דסימא אפקיו**. רחמנא לחוצת מנה צלילה הראשון מהיקישא דאקשיא רחמנא כפסח צבאי קרא דעל מלות ומורורים יאכלוהו^י ואפקיה רחמנא צבאי קרא^י ששת ימים תאכל (עליו) מלות וציוס השציעי מה שציעי רשות אף ששת ימים רשות ולילה הראשון נמי בשמשע אלמא אפקיה רחמנא מהיקישא דעל מלות ומורורים לחוצת מנה לילה הראשון ואוקמיה ארשות: **קמ"ל די אהדריה קרא**. לחוצת מנה צלילה הראשון בזמן הזה דכתיב בערב תאכלו מצות^ה דהכי נפקא לן לעיל [נשי"א] למילתא קמייתא אהדריה לאכילה עד חלות כזמן דאיכא פסח: **חד אמר משום חשדי כהונה**. לקמני^י מפרש דאפיגול קאי: **וחד אמר משום עצלי כהונה**. לקמני^י מפרש דאותר קאי. ולא פליגי אלא חד מפרש טעמא דפיגול וחד מפרש טעמא דנותר:

מקום שני ימים דשלמים ויהא נאכל בשני לילות ויוס אחד, לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צלילה השנית, קמ"ל (שס.). משום חשדי כהונה. שחשדוין לפגול קרנן משום איצה, גזרו על הפיגול שיטמא את הידים כדי שיהא זה גרין להטביל דיו קודם שיגע בקודם ויטריחוהו (לעיל פה.). משום עצלי כהונה. המתעגלים באכילת קדשים גזרו טומאה על הותר כדי להטריחו עליהם (שס.).

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

עד שעם חפזון. שנצטלו ללאת והיינו עד הצקר: **ויוס אחד**. ט"ו המפסיק צין הלילות דלא ליהוי נותר עד ט"ו: **הא אפקיה קרא מהיקישא**. דפסח דכתיב (שמות יב) (בערב תאכלו מלות) **ששת ימים כו'** ואקשיא צהיקישא דעל מלות ומורורים יאכלוהו (במדבר ט): **קמ"ל די אהדריה קרא**. (שצעת ימים תאכל מלות) (בערב כו') (שמות יב) למילתיה קמייתא אהדריה לעמוד במקום הפסח ולאכול עד חלות: **רשב"ם**

רבי יוסי אומר נתנמנמו יאכלו. ארישא קאי דקאמר ת"ק ישנו מקצתן יאכלו ואמא למימר ה"מ אס נתנמנמו אצל אס נרדמו אפילו מקצתן לא יאכלו לכשיעורו הכי מוכח בגמרא והכי הילכתא דהא רבה קאי כוותיה כדלמר בגמרא: **הפסח אחר חלות מטמא אס הידים**. דה"ל נותר מחלות ואילן ורצנן גזרו על הותר לטמא את הידים כדמפרש טעמא בגמרא:

גמ' לאהדורי סבנא. כמילתא דלריכא סבנא כגון שזאלין אותו היכן הנחת כלי זה וכי מדכרו ליה הנחתו במקום פלוני מידכר ואומר הן או לאו: **הוס מנמנס**. רבה לאחר שהתחיל לאכול מצת חוצה באחרונה: **נתנמנמו יאכלו סנן**. אצל אס הוא ישן אפילו הוא לבדו שוב לא היה אוכל דס"ל כרבי יוסי דלמר נרדמו אפילו מקצתן לא יאכלו: **אלמא מחלות הוה דה"ל נוסח**. והא כתיב (שמות יב) לא תותירו ממנו עד צקר אלמא עד צקר לא הוי נותר: **ר"א בן עזריה היא**. דנפקא ליה מקרא דאכילת פסח עד חלות ומחלות הוי נותר והאי דכתיב לא תותירו ממנו עד צקר לשריפה אמא דעד צקר לאו צר שריפה הוה כדמינא צפ"ק דצרכות (דף ט.) **ר"א בן עזריה אומר בערב אתה וצנח וכנא השמש אתה אוכל מועד נאמן ממנרים אתה שורף**. אצל כר"ע דפליג עליה לא מיתוקמא דלדידיה לא ה"ל נותר עד הצקר ולא מטמא ידים אלא מצוקר ואילך ואף על גב דלדידיה נמי אכילת פסחים עד חלות כדין לכל הגאכלין ליוס ולילה רצנן הוא דעצדי הרחקה יתירא להרחיק את האדם מן העצירה כדמתנן צפ"ק דצרכות (דף ג.) שמא

על צקר (ברכות ט. וכעני"ו וצחים ג.) **יכול יהא נאכל בקדשים ביום**. ציוס וצחמתו קודם שמתחן יתחיל לאוכלו אס ירצה (ובחים שס) כשאר קדשים ציוס שחיטתו כדרך תודה שאף היא זמן אכילתה ויוס אחד ואוכל והולך כל יוס שחיטתה והלילה עד הצקר כדין תודה דכתיב ציוס קרבנו יאכל (ברכות שס.) מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד. שצינמים דכתיב ציוס וצחכם יאכל וממחרת אף פסח נמי הואיל ואינו נאכל אלא צלילה נוקים שני לילות במקום שני ימים של שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויוס אחד לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צליל השני קמ"ל כן פירש רבינו במסכת צרכות (ט.). ולי נראה שאף ציוס שצינמים יאכל דהא צלילה הוה לא בא למעט אלא יוס שחיטתו שלפני לילה הראשון של פסח אצל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל: **מהו דסימא אפקיו**. רחמנא לחוצת מנה צלילה הראשון ואוקמיה ארשות: **קמ"ל די אהדריה קרא**. לחוצת מנה צלילה הראשון בזמן הזה דכתיב בערב תאכלו מצות^ה דהכי נפקא לן לעיל [נשי"א] למילתא קמייתא אהדריה לאכילה עד חלות כזמן דאיכא פסח: **חד אמר משום חשדי כהונה**. לקמני^י מפרש דאפיוגול קאי: **וחד אמר משום עצלי כהונה**. לקמני^י מפרש דאותר קאי. ולא פליגי אלא חד מפרש טעמא דפיגול וחד מפרש טעמא דנותר:

מקום שני ימים דשלמים ויהא נאכל בשני לילות ויוס אחד, לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צלילה השנית, קמ"ל (שס.). משום חשדי כהונה. שחשדוין לפגול קרנן משום איצה, גזרו על הפיגול שיטמא את הידים כדי שיהא זה גרין להטביל דיו קודם שיגע בקודם ויטריחוהו (לעיל פה.). משום עצלי כהונה. המתעגלים באכילת קדשים גזרו טומאה על הותר כדי להטריחו עליהם (שס.).

מסורת הש"ס

א) לעיל דף טו: ודף פה,
ב) מעטת דף יב. מגילה דף יח: יבמות דף נד: מיה דף סג,
ג) נשי' מוספות מעטת יב: ותוס' נדה סג. ד"ה יוס],
ד) נוסד לעיל עא,],
ה) מגילה דף כא. צרכות דף ט. וצחים דף טו:
ו) מכלתא דר"י פרשת בא,
ז) [לעיל מל:],
ח) נשי' תוס' לעיל עא: ד"ה כג,
ט) [לעיל דף פה:],
י) [גמדרג ט,],
יא) [דברים טז,],
ב) [דף קנא,],
ג) [לעיל פג:],
ד) [שם כא,],

תורה אור השלם

1. ואֶבְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלֵּילָה הַזֶּה צֵלִי אֵשׁ וְתוֹצֹתָ עַל מִרְיָם יִאֲבָלְהָ:
שמות יב ח
2. וְעִבְרֹתֶיךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלֵּילָה הַזֶּה וְתִבְחִיתִי כָל בְּבוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֶמְהָה וּבְכָל אֲחֵרֵי מִצְרַיִם אֲעֻשֶׂה שְׁפָטִים אֵינִי יְיָ:
שמות יב יב
3. וְלֹא תוֹתִירוּ מִפְּנֵיו עַד בֶּקֶר וְתִעֲרֹר מִפְּנֵיו עַד בֶּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפֶה:
שמות יב י

הגהות הב"ח

א) גמ' אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר בחפזון:

מוסף רש"י

הפיגול והגותר מטמאין את הידים. מדרבנן (לעיל פה.) ואע"פ שאין אוכל מטמא אדם, גזרו עליהן לטמא מיהא את הידים ולא לטמא את הגוף (לעיל שם). תיר. עד (תענית יב: מגילה יח:) כדמתרגמין (בראשית מל) ויקן, ויעתר (תענית שס.) לאהדורי סברא. דבר הבא מצינת הלל (תמילה שס) אס גרין ממנו דבר שארץ הריהו, אינו יורע לומר בעזר שמתמנס (תענית שס.) וכי מדכרו ליה. כזה שמעת (שס.) עד שעת חפזון. שחפזו לאתא. והיינו עמוד השחר דכתיב (שמות יב) לא תאלו איש מפעת ציתו עד צקר (ברכות ט. וכעני"ו וצחים ג.) **יכול יהא נאכל בקדשים ביום**. ציוס וצחמתו קודם שמתחן יתחיל לאוכלו אס ירצה (ובחים שס) כשאר קדשים ציוס שחיטתו כדרך תודה שאף היא זמן אכילתה ויוס אחד ואוכל והולך כל יוס שחיטתה והלילה עד הצקר כדין תודה דכתיב ציוס קרבנו יאכל (ברכות שס.) מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד. שצינמים דכתיב ציוס וצחכם יאכל וממחרת, אף פסח נמי הואיל ואינו נאכל אלא צלילה נוקים שני לילות במקום שני ימים של שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויוס אחד לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צליל השני קמ"ל כן פירש רבינו במסכת צרכות (ט.). ולי נראה שאף ציוס שצינמים יאכל דהא צלילה הוה לא בא למעט אלא יוס שחיטתו שלפני לילה הראשון של פסח אצל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל: **מהו דסימא אפקיו**. רחמנא לחוצת מנה צלילה הראשון ואוקמיה ארשות: **קמ"ל די אהדריה קרא**. לחוצת מנה צלילה הראשון בזמן הזה דכתיב בערב תאכלו מצות^ה דהכי נפקא לן לעיל [נשי"א] למילתא קמייתא אהדריה לאכילה עד חלות כזמן דאיכא פסח: **חד אמר משום חשדי כהונה**. לקמני^י מפרש דאפיוגול קאי: **וחד אמר משום עצלי כהונה**. לקמני^י מפרש דאותר קאי. ולא פליגי אלא חד מפרש טעמא דפיגול וחד מפרש טעמא דנותר:

מקום שני ימים דשלמים ויהא נאכל בשני לילות ויוס אחד, לא שיאכלנו ציוס אלא שיהא שבות זמן שלא יפסל באכילה בשציל המתנת היום ויאכלנו צלילה השנית, קמ"ל (שס.). משום חשדי כהונה. שחשדוין לפגול קרנן משום איצה, גזרו על הפיגול שיטמא את הידים כדי שיהא זה גרין להטביל דיו קודם שיגע בקודם ויטריחוהו (לעיל פה.). משום עצלי כהונה. המתעגלים באכילת קדשים גזרו טומאה על הותר כדי להטריחו עליהם (שס.).

מסורת הש"ס

^[א] [לעיל מט: י], ^[ב] [נכרסת מט: א], ^[ג] [זכחים לו], ^[ד] [שס], ^[ה] [פסחים ספ"א, ו] ^[ו] [גמדרר יח], ^[ז] [נדברים יב, ח] ^[ח] [גמדרר יח, ט] ^[ט] [זריקה א, א], ^[י] [זריקה ת, ט] ^[יא] [שס ז], ^[יב] [ז"ג ולא שפיכה כ"ל רש"א, ט] ^[יג] [רש"א,

מוסף רש"י

חד תני. טעמי ידידיה חשדי אפיגול, וחד תני. טעמא דדידיה ענלי אטמר (דמיל פח), באיסורו. כשעור אסור אכלנו שזא חזי עלוי כזית (שס), כטומאתו. כשעור טומאת אכלוס דלורייתא ככזיתא (שס), בירך ברכת הפסח פטר את של זבח, חגיגת ארבעה עשר שנה עס הפסח כשהטורה מרובה ושנינו בתוספתא דפסחים על הפסח הוא אומר בירן אשר קדשנו במזותיו וזונו לאכול את הפסח, ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במזותיו וזונו לאכול את הזבח, ואם בירך על הפסח פטר את הזבח (ובתח' ז',) זריקה בכלל שפיכה. כדאמר (שס לו:) מנין לנימנין זריקה שנתנן בשפיכה יא, הלך מנן שלמים שכתב זה זריקה ככלל מנן דס פסח שכתב זה שפיכה, וכי בירך על הפסח פטר את הזבח, שהזבח ככלל פסח, אכל בירך על הזבח לא פטר את הפסח, שלא מנינו לנימנין בשפיכה ששכרין זריקה, הלך אין פסח ככלל שלמים (שס ז',) לא שפיכה בכלל זריקה, דלית ליה לנימנין זריקה שנתנן בשפיכה יא, והא דפסח בשפיכה מודס זבחך ישפך נפקא לן ומתני לא דשט מנייה (שס), הדרן עלך מסכת פסחים

מוסף תוספות

א. דפסח בשפיכה, וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא. מוס' זכחים לו. ע"י מהרש"א. ב. בשש רבינו שלמה, מוס' שס. ג. א"כ סבירא ליה דמתנותיהם שוין. שס. ד. נ"א, ולא שפיכה. שס. ה. דלהאי תנא דרבי ישמעאל כולהו בזריקה, והא דובח לא פטר פסח משום דובח טפל לו. שס. ו. דהכל אחד. שס. ז. והיינו כשיטת רבינו שמואל וכל מה שהקשיתי עליו קשה גם לפי זה. שס. ועי' מהרש"א.

חד תני אפיגול וחד תני אנוסר. חד מפרש טעמא דמתניתין מאי טעמא מטמא פיגול את הידים וחד מפרש טעמא דנוטר מאי טעמא נוטר מטמא את הידים: **משום חשדי כהונה**. גזרו עליו טומאה שלא יפגלוהו ברוון להפסיד את הבעלים ועוד דשלמים הן ואין לכהן בהן אלא חזה ושוק וישחטם במזיד לשם חטאת כדי לאוכלן כולם ומשום הכי גזרו טומאה: **משום עללי כהונה**. שלא יתעללו באכילתן: **חד אמר כזית**. מהן מטמא את הידים וחס"א ככזיתא: **מתני'** **זרכת הפסח**. על אכילת פסחים: **על זבח**. חגיגת ארבעה עשר ומזכרין על אכילת שלמים: **גב'** שירי דס זריקה מרחוק דלא איכפת ליה אס נופלים שריים על היסוד או לא. שירי דס הפסח בשפיכה צנחת כדי שיפלו על היסוד: **לא שפיכה ככלל זריקה**. כלומר שאס נותן פסח זריקה ושלמים בשפיכה לא עשה כלום וכיון דאין דומין זה לזה צמתן

דמים אין זרכת האחד פוטרת האחר: הכי גרסינן במתניתין **צירך על הזבח לא פטר את הפסח על הפסח פטר את של זבח דברי ר' ישמעאל** והכא גרסינן **לדברי ר' ישמעאל זריקה ככלל שפיכה ולא שפיכה ככלל זריקה**. ופירוש אס נתן פסח זריקה לא עשה כלום אבל אס נתן שלמים בשפיכה יא לפיכך זרכת הפסח פוטרת את של שלמים ששלמים ככלל פסח צמתן דמים ושל שלמים אינה פוטרת את של פסח לפי שאין פסח צמתן דמו ככלל שלמים:

הדרן עלך ערבי פסחים וסליקא לה מסכת פסחים

רשב"ם

חד תני אפיגול וחד תני אנוסר. חד מפרש טעמא דמתניתין מ"ט פיגול מטמא את הידים וחד מפרש טעמא דמתניתין מאי טעמא נוטר מטמא את הידים: **משום חשדי כהונה**. גזרו חכמים טומאה שלא יפגלוהו ברוון להפסיד את הבעלים ויאמרו שוגגין היינו. ורבינו פירש עוד טעם אחר לפי שלמים הס ואין לכהן בהן אלא חזה ושוק וישחטם במזיד לשם חטאת כדי לאוכלן כולן ולא נהירא דאין פיגול אלא בשוחט על מנת לאכול ממנו חוץ לזמנו והשוחט שלמים לשם חטאת אין כאן פיגול אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה: **משום עללי כהונה**. שלא יתעללו באכילה וה"ה לישראל: **חד אמר כזית**. מהן מטמא את הידים וחד אמר כזיתא וזהא לחוד הוא דפליגי: **באיסורו**. אסור אכילתו כזית: **כטומאתו**. טומאת אולכין ככזיתא לטמא אחרים: **מתני'** זרכת הפסח וזרכת הזבח מפרש בתוספתא וזכחים^[א] איזה זרכת הפסח בא"אמ"ה אשר קדשנו במזותיו וזונו לאכול הפסח כי הוא זרכת הזבח בא"אמ"ה אשר קדשנו במזותיו וזונו לאכול הזבח. והאי זבח היינו חגיגת י"ד הבאה עס הפסח אי נמי נדרים ונדבות שהקריב ערב הפסח ואוכלן בלילי הפסח: פלוגתא דרבי ישמעאל ור' עקיבא מפרשינן טעמא בגמ': הכי גרסינן **צירך על הזבח לא פטר את הפסח בירך על הפסח פטר את הזבח דברי ר' ישמעאל: גב'** ה"ג **לכשת"ל לדברי ר"י זריקה ככלל שפיכה ולא שפיכה ככלל זריקה**. במס' זכחים צפ' בית שמאי (דף לו.) שמעינן ליה לר' ישמעאל דאמר דפסח בשפיכה ולא זריקה דתניא ר' ישמעאל אומר מתוך שנאמר^[א] אך כבור שור וגו' למדנו לזכור שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח מעשר ופסח מנין תלמוד לומר^[ב] ודס זבחך ישפך דאלו לשאר קרבנות לא צריך דבכולהו כתיב זריקה. והשתא דקאמר רבי ישמעאל דפסח בשפיכה ושמעת ליה במתניתין דאמר בזרכת הפסח הוא נפטר מזרכת הזבח ואינו נפטר משל פסח בזרכת הזבח אמור מעתה הניתנין בזריקה כגון שאר זכחים שניתנו בשפיכה כפסח יא כדתניא צהדיא צפרק בית שמאי (שס) מנין לנימנין זריקה שנתנן בשפיכה יא תלמוד לומר דס זבחך ישפך אבל הניתנין בשפיכה כגון פסח שנתנן זריקה כשלמים וכל שאר זכחים לא יא דומיא דזרכת פסח והזבח דקאמר נמי ר' ישמעאל במתניתין כי האי גוונא: **ולדברי ר'**

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קבא.

בשתמצא לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה בבב"א שפיכה ולא שפיכה בבב"א וזריקה לדברי ר' עקיבא כו'. אס כן מוכח מכאן דלר' ישמעאל הניתנין זריקה שנתנן בשפיכה יא וכן מוכיח נמי כאן דס"ל דפסח בשפיכה הוא והכי נמי מוכח בפסחים צפרק האשה (דף פט.)

דפרץ דאלו פסח בשפיכה ושלמים זריקה ומשני מאי נפקא מינה והתניא מנין לנימנין זריקה שנתן בשפיכה שיא כו' אלמא אית ליה תרמי פסח בשפיכה זריקה ככלל שפיכה זריקה עומד מרחוק וזרק את הדס ליסוד ושפיכה עומד על היסוד וסופך וקשה דזכחים פרק בית שמאי (דף לו.) משמע מאן דאית ליה פסח בשפיכה לא מני סבר נזרקין שנתנן בשפיכה יא וכן איכא מאן דאית ליה נזרקין שנתנן בשפיכה יא לית ליה פסח בשפיכה דקאמר ודס זבחך ישפך והא מיצעי ליה לכדתניא מנין לנימנין זריקה שנתנן

בשפיכה יא ת"ל ודס זבחך ישפך ומשני סבר לה כרבי עקיבא דלמר לא זריקה ככלל שפיכה וכו' פי' וההיא דרשא מנין לנימנין זריקה לר' ישמעאל היא ופרץ ואכתי מיציעא ליה לכדתניא ר' ישמעאל אומר מתוך שנאמר אך כבור שור או כבור כשז וגו' את דמס תזרוק למדנו לזכור שטעון מתן דמים למזבח מעשר ופסח מנין ת"ל ודס זבחך ישפך ומשני סבר לה כריה"ג דאמר פסח נמי בזריקה והדר פרץ ליה [ור' ישמעאל] האי קרא מפיק ליה הכי ומפיק ליה הכי וקאמר תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל אלמא ההוא תנא דר' ישמעאל דלעיל דנזרקין שנתנן בשפיכה יא ויילף מדס זבחך ישפך לית ליה להאי תנא דרבי ישמעאל דיליף מההוא קרא פסח בשפיכה וי"ל דודאי ר' ישמעאל אית ליה תרמי וניתנין זריקה שנתנן בשפיכה יא נפיק ליה מסברא דמה לי זריקה מרחוק ומה לי שפיכה בקרוב קרא כי אמא [לפסח] בשפיכה הוא דתאם והאי דלא משני ליה הכי דפרץ ליה ור' ישמעאל האי קרא היכי מפיק ליה הכי וכו' משום דדרשא של רבי יוסי הגלילי פשוט ליה טפי והתם פי' הקונט' ור' ישמעאל האי קרא דודס זבחך ישפך מפיק ליה להכי לנימנין זריקה שנתן בשפיכה יא ועי"כ ההיא דניתנין לא אמאי כרבי עקיבא דאי אמאי אמאי קאמר רבי עקיבא אין זרכת פסח פוטרת של זבח והלא שלמים ככלל פסח והכל בשפיכה מההיא דניתנין ואי נמי הוה ס"ל לרבי עקיבא פסח זריקה כרבי יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה ואכתי קדריש ליה [תו] לההוא קרא לפסח בשפיכה ומשני תרי תנאי וכו' האי תנא דר' ישמעאל דיליף מודס זבחך ישפך פסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח וזהא לא פליג רבי ישמעאל אדרבי עקיבא דהא כיון דדריש מיניה פסח בשפיכה תו לית ליה למילף מיניה דניתנין זריקה שנתן בשפיכה יא והאי תנא דר' ישמעאל דיליף מיניה דניתנין זריקה שנתן בשפיכה יא לית ליה פסח בשפיכה אלא זריקה כשלמים מיהו הא סברא דידיה דפליג ארבי עקיבא דפסח עיקר וזבח טפל עי"כ פסח פוטר את הזבח ולא זרכת זבח את הפסח וצפסחים דירושלמי אמר האי טעמא עכ"ל וקשה דלעיל הוכחנו מהנהו דפסחים דאית להו תרוייהו^[א] וכדתצנין לעיל ורשב"ס פירש^[ב] הכי כשתמצא לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה ככלל כו' מתוך דבריו למדנו דקאמר צירך על הפסח וכו' א"כ ס"ל דפסח זריקה^[ג] ומעתה אייתר ליה ודס זבחך ישפך לומר זריקה ככלל שפיכה וכל הנזרקין אס נתנן בשפיכה יא לו^[ד] וי"ג^[ה] ושפיכה ככלל זריקה דהא אין שום קרבן דמזותו לכתחלה בשפיכה^[ו] וקשה ההיא דפ' האשה ור' חיים כהן פי' כשתמצא לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה ככלל שפיכה ושפיכה ככלל זריקה כך היא גייסא בצפרים ישנים כלומר כל הקרבנות זריקה ובשפיכה ואין להקפיד^[א] וזרכת פסחים על עיקר לפטור את הטפל ולא הטפל את העיקר^[ב] [וקשה]^[ג] והלא אית ליה נמי דפסחים מזותו בשפיכה דוקא אס כן אין זה זריקה: (ועי' מוס' זכחים לו. ד"ה תרי תנאי וכו').

הדרן עלך ערבי פסחים וסליקא לה מסכת פסחים

עקיבא כו'. כדאמרין נמי צמתני' גבי זרכת הפסח והזבח שאין זו פוטרת את זו ור"ע נמי סבר דפסח (נמי) בשפיכה דלא אשכחן תנא דאמר זריקה אלא לר' יוסי הגלילי צפרק תמיד נשחט (לעיל סד:) דנפקא ליה מאת דמס תזרוק על המזבח דזכור^[א] את דמו לא נאמר אלא דמס לימד על זכור מעשר ופסח שטעונין זריקה. וההיא זריקה דפסח מתנה אחת היא כנגד היסוד מרחוק ולא כזריקת שאר קרבנות שהן שמי מתנות שהן ארבע ומקראי מפיק להו במסכת זכחים צפרק אחיה מקומן (דף לו.) מדכתיב סביב צעולה^[ב] סביב צחטאת^[ג] סביב צאשס^[ד] דשלש כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. זריקה מרחוק ושמי מתנות שהן ארבע ופסח מתנה אחת מרחוק כדפרישית שפיכה מקריב עומד על היסוד וסופך שס. בכולהו קרבנות כתיב זריקה לצד מחטאת שמתנותיהן באצבע על הקרנות כדכתיבי קראי: רבי

עין משפט
נר מצווה

קטן א [נמי] פ"ח מהל'
מתן ומלא דין ז':

רבינו חננאל

חד מתני כזית באיסורו וחד מתני כביצה כטומאתו. ברך ברכת הפסח פטר את של זבח וכו'. תאנא איזו היא ברכת הזבח אומר אקב"ו לאכל הזבח. וקימא לן הפסח דמו בשפיכה כדיתן כהן הקרוב אצל המזבח וזריקה זריקה אחת כנגד היסוד. והזבח כגון השלמים וכיצא בהן דמן על המזבח ברכה כפני עצמה, אבל ברכת הזבח אינה פוטרת של פסח, הרי זריקה בכלל שפיכה, כלומר הטעון זריקה אם תזרקוהו בשפיכה יצא. אבל אין שפיכה בכלל זריקה הטעון שפיכה ואם יזרקוהו לא יצא אלא טעון שפיכה. וזו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו פוטרת בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה.

